HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

[א]ברשות מוכר מותר ברשות לוקח אסור [ב]המוליך פירות ממקום למקום מצאו חבירו ואמר לו תנם לי ואני אעלה לך פירות שיש לי באותו מקום אם יש לו פירות באותו מקום מותר ואם לאו אסור [ג]והחמרין מעלים במקום היוקר כבמקום הזול ואינן חוששין מאי טעמא רב פפא אמר ניחא להו דמגלו להו תרעא רב אחא בריה דרב איקא אמר ניחא להו דמוזלי גבייהו [א] מאי בינייהו איכא בינייהו תגרא חדתא [ד]בסורא אזלי ארבעה בכפרי אזלן שיתא יהיב רב זוזי לחמרי וקביל עליה אונסא דאורחא ושקיל מינייהו חמשה ונשקול שיתא (א)[ה]אדם חשוב שאני בעא מיניה ר' אסי מר' יוחנן מהו לעשות בגרוטאות כן א"ל ביקש ר' ישמעאל ברבי יוסי לעשות כן בכלי פשתן [ו]ולא הניחו רבי איכא דאמרי ביקש רבי לעשות בגרוטאות כן ולא הניחו ר' ישמעאל בר' יוסי (ב)פרדיסא [ז]רב אסר ושמואל שרי רב אסר כיון דלקמיה שויא טפי מיתחזי כי אגר נטר ליה ושמואל שרי כיון דהוי ביה תיוהא לא מיחזי כי אגר נטר ליה אמר רב שימי בר חייא [ח]ומודי רב (א) (ג)בתורי דנפיש פסידייהו אמר להו שמואל להנהו דשבשי שבשא [ט]הפוכו בארעא כי היכי דקני לכו גופא דארעא ואי לא הויא לכו כהלואה ואסור אמר להו רבא להנהו דמנטרי באגי פוקו [י]הפוכו בבי דרי כי היכי דלא תשתלם שכירות דידכו עד ההיא שעתא (ד)דשכירות אינה משתלמת אלא בסוף (ה)וההיא שעתא אוזולי דקא מוזלי גבייכו אמרו ליה רבנן לרבא קא אכיל מר רבית דכולי עלמא שקלי ארבעה ומסלקי לאריסא בניסן מר נטר להו עד אייר ושקיל שיתא [כ]אמר להו אתון קא עבדיתון שלא כדין ארעא לארים משתעבד אי אתון מסלקיתו להו בניסן מפסידתו להו בכמה אנא נטרנא להו עד אייר ומרווחנא להו בכמה

רב

ברשות מוכר. אם קיבל עליו מוכר אחריות הדרך: **מותר.** דאין כאן מלוה עד שתמכר וכל מה שנמכר ביוקר של בעלים הראשונים הוא: **ברשות לוקח אסור.** דמהשתא מלוה הוא גביה ויהיב ליה טופיינא מדמיה ברביתא: **תנם לי.** ואוכלם כאן ואני אעלה לך לזמן פלוני מפירות שיש לי שם: **יש לו שם מותר.** דמהשתא אוקמינהו ברשותיה. ואע"ג דלא משיך סאה בסאה לאו רבית קצוצה היא אלא אבק רבית דרבנן וכי יש לו לא גזור: **אין לו באותו מקום אסור.** דבשכר המתנתו נתן לו זה במקום היוקר: **והחמרים מעלים במקום היוקר כבמקום הזול ואין חוששין.** החמרים המשתכרים בתבואה ומביאים ממקום הזול למקום היוקר מותר להם ליקח מעות מבעלי בתים עשירים במקום היוקר ע"מ ליתן להם לזמן פלוני הפירות כשער מקום הזול ואין חוששין שיהא רבית שכר המתנת מעות כדמפרש ואזיל: **מ"ט רב פפא אמר ניחא להו דמגלו להו תרעא.** שעל ידי מעותיו של זה הם ניכרים סוחרים ומכירים אותם בעלי בתים של מקום הזול ונותנין להם בהקפה ומשתכרים אצלם ואפילו לא היה זה ממתין להם שום זמן אלא להביא לו מיד נוח להם לטרוח ולהיות שלוחים לקבל עליהם אחריות הדרך על כך: **דמוזלי גבייהו.** בני מקום הזול כששומעין שאין אלו משתכרין בה מוזלי גבייהו כדי שלא ימשכו ידיהם מלהרגיל אצלם: **תגרא חדתא.** תגר שאינו ניכר עדיין. [ב] למאן דאמר דמגלו להו תרעא איכא למ"ד דמוזלי גבייהו ליכא דכיון דאינו ניכר להם אין מאמינים בדבריו שהוא נותנם במקומו בזול ולא מוזלי גביה: **בסורא אזלן ארבע.** גריוי בזוזא: **בכפרי.** שם מקום: **אזלן שיתא.** גריוי בזוזא: **ונשקול שיתא.** כיון דמקבל עליה אונסא דאורחא אין כאן רבית ואפילו לא קיבל עליה אונסא דאורחא קתני החמרים מעלים במקום היוקר כבמקום הזול: **מהו לעשות בגרוטאות כן.** בשאר פרגמטיא כגון שברי זהב וכסף ושאר מיני מתכות מי אמרינן תבואה דמידי דשכיח הוא דאזלי ואתו כל שעתא אמרינן ניחא להו דמגלו תרעא אי נמי דמוזלי גבייהו אבל שאר פרגמטיא ליכא גילוי תרעא ולא אוזלי גבייהו דמי שמכר לו עכשיו לא ימכור לו למחר ופרגמטיא שלקח היום אינו לוקח למחר: **פרדיסא.** לקנות יין מן הכרם בדמים פחותים כל פירות שנה זו בכך וכך ולוקחין אחר שהן בוסר או סמדר אבל עדיין לא הגיע לבציר: **רב אסר.** דמשום הקדמת מעות לזמן הבציר קמוזיל גביה והוי אגר נטר ליה: **כיון דהוי ביה תיוהא.** פעמים שיש קלקול בכרם כגון ברד או גשמים או קרח ומפסיד הכל ומקבל עליו כל ספיקי הפסד לא מיחזי כאגר נטר ליה. תיוהא נראה בעיני דבר חרטה כמו קדושין (דף מ:) תוהא על הראשונות: **ומודה רב בתורי.** מקום שבוצרין כרמים בשוורים בעגלה ומוליכין את העגלה בין שורות הכרמים ומתקלקלין רגלי השוורים בקלחי שרשים שבקרקע והפסדן רב: **שבשי שיבשא.** בעלי בתים המלוים תבואה לאריסים לזרע ומשלמין להם לגורן תבואה חדשה: **סייעו בגופה דארעא.** בחריש ובקציר מעט: **הויא כהלואה.** סאה בסאה: **מנטרי באגי.** שומרי הקמות עד הקציר: **הפוכו בבי דרי.** סייעו את בני הבקעה בדישת תבואה בגורן בהולכה ובהבאה סיועא פורתא לפי שבשביל שאתם ממתינים שכרכם עד גמר מירוח הגורן הם נותנים לכם מתנה יותר על שכרכם לפיכך סייעו אותם כדי שתהא פעולתכם מושכת עד כלות הגורן ושכירות אינה משתלמת אלא לבסוף ואין כאן המתנה ואם יוסיפו לכם אין זה שכר המתנת שכרכם אלא אוזולי מוזלי לגבייכו: **כולי עלמא.** החוכרים שדותיהם לאריסים: **שקלי ארבעה.** כורין בחכירות השדה: **ומסלקי לאריסא בניסן.** כופין אותם לקצור תבואתו ולהסתלק ממנה בניסן: **ומר משום דנטר ליה עד אייר.** שקיל שיתא. וקא סלקא דעתך משום המתנת החכירות קא מוספי: **אתון הוא דעבדיתו שלא כדין.** שאתם מסלקין אותן בניסן ועדיין לא נתמלאת התבואה בקשיה ומפסידין אותן הרבה וארעא לאריסא משתעבד עד שתתבשל התבואה כל צרכה הלכך שלא כדין היא כפייתכם: **אנא נטרנא להו עד אייר ומרווחנא להו בכמה.** ושכר שדי אני נוטל שלכך אני מפריז על חכירתה ואינו בשכר המתנת ד' כורין:

ברשות מוכר מותר. וכגון שנתן לו שכר עמלו ומזונו שלא יהא טורח לו בשכר הלואה וא"ת א"כ מאי קמ"ל וי"ל דסיפא איצטריך ליה ברשות לוקח אסור דס"ד דלא מיחזי כרבית כיון שהוא מוכר במקום היוקר כמו שהוא נותן לו כאן במקום הזול:

החמרים מעלין במקום היוקר כבמקום הזול. פירש בקונטרס אפילו אחריות הדרך בהליכה ובחזרה על החמרים ואי אפשר לומר כן דלעיל (דף סה.) גבי טרשא דרב חמא פי' בקונטרס גופיה שהיה אחריות ההליכה על רב חמא אע"ג דהוו שבקי להו מיכסא ונקטי להו שוקא ואפילו היה שם אחריות עליהם של מקבלים יש להתיר שם יותר מכאן דבשכר דשבקי להו מיכסא ונקטי להו שוקא יותר מבסחורות אחרות הויא שויא טפי והוו זבני לה ביוקר אבל כאן מה שהיו ניכרים סוחרים ע"י המעות ומגלו להו תרעא כך היה נעשה להם במעות אחרים וכל לוין כמו כן משתכרים ועוד דפריך בסמוך אדרב דשקיל חמשא בסורא ומקבל אונסא דאורחא ונשקול שיתא ולא פריך לא ליקביל אונסא דאורחא אלא נראה דאחריות הדרך בחזרתם עם התבואה ממקום הזול היה על בעה"ב והחמרים היו משתכרין במעות בהליכה ממקום היוקר למקום הזול בשום סחורה ואי לאו טעמא דמגלו להו תרעא או מוזלי גבייהו הוה אסור דבשכר הלואה של הליכה היו טורחין להם בחזרה:

מאי טעמא ניחא להו דמגלי להו תרעא. לא ה"מ למימר כגון דיהבי להו שכר עמלם כדפי' ברשות מוכר מותר כי זה לא היה שום חידוש [ג] ור"ח פי' דאפילו שכירות החמרים נותן בעה"ב לחמרים ומ"מ נראה דמודה דלא יהיב שכר עמלם דאי יהיב לא הוה צריך כלל לטעמא דגלויי תרעא ואוזלי גבייהו ומה שדחק ר"ח לומר שנותן שכר החמרי' לפי שדומה לו שכר מועט גלוי תרעא ובחנם דחק דהקילו חכמים ברבית דרבנן כמו לעיל (דף סט.) ריש עגלא לפטומא:

ניחא להו דמגלי להו תרעא. פירש בקונטרס ע"י מעות שבידם ניכרים סוחרים ומקיפין להם סחורות אחרות וקשה דקאמר איכא בינייהו תגרא חדתא ולפירושו איכא בינייהו נמי תגרא ישן דטעמא דמגלו להו תרעא ליכא שהרי ניכרים הם מימי קדם ונראה כפי' ר"ח דפירש דטעמא דמגלו להו תרעא שבעלי בתים המלוים מגלים להם שערי היוקר שפעמים בעוד שהולכים החמרים למקום הזול וחוזרין מתייקרין כאן ובעלי בתים מודיעין להם ומסייעין להם למכור: **בתורי** דנפיש פסידייהו. [ד] ר"ח גרים בתוורי ופי' שמוכר עגלים קטנים ולדות עדרו אשר יולדו לו בשנה זאת ומודה רב בהו לשרי שרגילות הרבה שמפילות והוה הקלקול יותר מתיוהא של פרדס (ו): **דשבשי** שיבשא. פי' בקונטרס בעלי בתים המלוים תבואה לאריסים לזרע ומשלמין להן לגורן תבואה חדשה ולא אשכחן בשום דוכתא שקורין זה שיבשי ושיבשי היינו זמורות שמתרגם (בראשית מ) שלשה שריגים תלת שיבשין וכן (ברכות דף ה:) [דלא יהיב מר שיבשא לאריסא] (ז)(זבן שיבשתא מאריסא) ור"ח פירש שנותנין מעות לבעל הזמורות בכך וכך המשוי והם שוים יותר בשעת שזומר הכרמים וליכא תיוהא בזמורות כמו בפירי ולכך מצריך שמואל להפוכי בארעא:

רב

מסורת הש"ס

א) [ברכות יט. וש"נ], ב) [עי' תוס' גיטין ל. ד"ה כיון ותוס' לעיל סד. ד"ה מה שעיזי], ג) [לעיל ל. חולין פד:], ד) [לעיל סה. וש"נ], ה) והיא שעתא אוזולי דקא מוזלי גבייכו כצ"ל. רש"ל, ו) [ע' תוס' לעיל ל. ותוס' חולין פד:], ז) [מגיהי ש"ס דפוס אמ"ד שלחו יד למחוק הך דזבן שיבשתא וכתבו תחתיו ברכות ה: ובאמת הערוך ערך שבש מביא ראיה זו],

◆

הגהות הב"ח

(א) גמ' בתורי דנפיש. נ"ב ע"ל ריש דף ל' ע"א:

◆

הגהות הגר"א

[א] גמ' מאי בינייהו. נ"ב הרא"ש ל"ג מאי בינייהו וכתב ב"י דלא פליגי וכן משמע ברמב"ם שהשמיט כל זה: [ב] רש"י ד"ה תגרא חדתא. למ"ד כו'. נ"ב ורי"ף פי' להיפך ומ"מ אין נ"מ לדינא לפי פי' ב"י דלא פליגי: [ג] תוס' ד"ה מאי. ור"ח פי' כו'. נ"ב אבל נ"י פי' בשם ר"ח שנותן להם שכר עמלם אלא שהם מקבלים אחריות הדרך (ועמ"ש רבינו ביו"ד סי' קע"ג ס"ק ל"ד): [ד] שם ד"ה בתורי. ר"ח גרים כו'. נ"ב אבל הרמב"ם מפרש שקונה עגל קטן ומניחו כו':

עין משפט
נר מצוה

קמא א מיי' פ"ט מהל' מלוה ולוה הלכה ט סמג לאוין קצג קצו טוש"ע י"ד סי' קעג סעי' טו:

קמב ב מיי' שם טוש"ע שם סעי' יז:

קמג ג ד ה ו מיי' שם הל' ז ח ועיין בהשגות ובמ"מ טוש"ע שם סעי' טז ועיין בב"י:

קמד ז מיי' שם פ"ח הל' ה ועיין בהשגות ובמ"מ סמג שם טוש"ע י"ד שם סעי' יוד:

קמה ח מיי' וסמג שם טוש"ע שם וכפי' התוס' וע"ש:

קמו ט מיי' שם הל' ו טוש"ע שם סעיף יא:

קמז י מיי' שם הל' ז טוש"ע שם סעיף יב:

קמח כ מיי' שם הל' ח סמג שם:

◆

מוסף רש"י

אדם חשוב שאני. יש לו להחמיר על עצמו יותר (מו"ק יב:) **לפי שלמדים הימנו** (כתובות פו.) שהרואה אותו שהוא מיקל עומד ומיקל יותר (שבת נא.).